

Rizici i opasnosti kontrole koncentracija u izabranim Balkanskim državama

→ Srđana Petronijević

→ Danijel Stevanović

U poslednjoj deceniji pravila o kontroli koncentracija i njihova primena u Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji doživeli su znatan razvoj, od nepostojanja do toga da su najprominentnije sproveden segment prava konkurencije, uz značajne implikacije po učesnike u koncentraciji.

Obaveza podnošenja prijave koncentracije

Uslovi koji treba da se zadovolje kako bi nastala obaveza prijave koncentracije u Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji su relativno niski i multinacionalne kompanije koje posluju u ovim jurisdikcijama ih lako zadovoljavaju. Konkretno, za razliku od drugih država u regionu Centralne i Istočne Evrope i država članica EU, dovoljno je da samo jedan od učesnika u koncentraciji posluje na lokalnom tržištu kako bi nastala obaveza prijave koncentracije. Tako, čak i male transakcije podležu kontroli od strane nadležnih tela, bez obzira na očigledno odsustvo efekata na stanje konkurencije u ovim jurisdikcijama. Na primer, čak i lokalno ostvareni prihodi od 1 miliona evra ili prisustvo na lokalnom tržištu preko ogranka/povezane kompanije neke međunarodne kompanije mogu biti dovoljni da se pokrene postupak kontrole koncentracije.

Pitanja tajminga

Prijava koncentracije se podnosi u roku od 15 dana nakon što je odgovarajući transakcioni dokument potpisan.¹ Istovremeno, nadležni organi za zaštitu konkurencije imaju na raspolaganju značajno vreme za razmatranje prijave, kao i različita ovlašćenja za dobijanje dodatnog vremena kada je to potrebno. Konkretno, nadležna tela za zaštitu konkurencije mogu zahtevati od učesnika koncentracije da dostave određena dokumenta, podatke o tržištu, kao i sve druge informacije koje smatraju neophodnim kako bi ispitali određenu koncentraciju.

Istovremeno, postoji trend kako u zakonodavstvu tako i na području primene propisa, da organi za zaštitu konkurencije zahtevaju sve veći broj dokumenata i količinu informacija, i sve više ističu zahteve u pogledu neophodne forme, kao što je propisna overa. Na primer, Agencija za zaštitu konkurencije Crne Gore zahteva izuzetno veliki broj propisno overenih dokumenata o vlasničkoj strukturi učesnika koncentracije i njihovim prihodima.

Tako tela za zaštitu konkurencije u nekim slučajevima dodatno produžavaju već ionako dugačke rokove predviđene za ispitivanje koncentracije, budući da rokovi počinju da teku tek kada učesnici koncentracije dostave sve potrebne dokumente i informacije.

Shodno, prilikom planiranja rokova za sprovođenje određene koncentracije, odgovarajuća pažnja mora biti posvećena vremenu potrebnom za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, uključujući i moguće zahteve za dostavljanje opsežne dokumentacije i podataka koje nije uvek lako pribaviti, a sve u zavisnosti od okolnosti i konkretnog tela za zaštitu konkurencije.

Moguće kazne

Kazne za povrede pravila o kontroli koncentracija obuhvataju, između ostalog, one za podnošenje prijave koncentracije nakon isteka odgovarajućeg roka, sprovođenje koncentracije za koju nije izdato odobrenje i nepostupanje po zahtevu za dostavljanje podataka. Monetarne sankcije predviđene za sprovođenje transakcije za koju nije izdato odobrenje mogu biti do 10% ukupnog godišnjeg prihoda učesnika koncentracije, dok procesni penali za nepodnošenje prijave koncentracije u roku i nepostupanje po zahtevu za dostavljanje podataka nadležnog tela može iznositi i više hiljada evra za svaki dan ne postupaња po zahtevu. Pored toga, i odgovornom licu kod učesnika koncentracije može biti određena novčana kazna.

Skorašnji razvoj u oblasti primene pravila o kontroli koncentracija pokazuju da su nadležna tela za zaštitu konkurencije sve spremnija da izriču kazne u slučaju povrede tih pravila, sa kaznama koje dostižu rekordne visine. Najistaknutiji primeri su novčane kazne koje su određivala tela za zaštitu konkurencije Bosne i Hercegovine i Srbije. Nadležno telo za zaštitu konkurencije u Bosni i Hercegovini je trima stranama u zajedničkom ulaganju odredilo novčanu kaznu od preko 300.000 evra zbog zatvaranja transakcije za koju nije podneta prijava ni izdato odobrenje. U Srbiji je Komisija za zaštitu konkurencije odredila novčanu kaznu konkurentu učesnika koncentracije u iznosu od preko 25.000 evra zbog nepostupaња po zahtevu za dostavljanje podataka.

Osim novčanih kazni, koncentracije sprovedene bez prethodnog odobrenja – koje mogu imati potencijalne negativne efekte na konkurenciju – mogu biti predmet strukturnih mera i mera ponašanja, u cilju otklanjanja takvih efekata. Te mere mogu predviđati obavezu prodaje udela ili imovine učesnika koncentracije, a u krajnjem slučaju i obavezu potpunog razvrgavanja koncentracije.

Zaključci i preporuke

Zbog niskih pragova za podnošenje prijave koncentracije, čak i male transakcije, kao i one koje nemaju efekata na lokalno tržište, mogu dovesti do obaveze podnošenja prijave koncentracije u mnogim jurisdikcijama na Balkanu. Kad obaveza prijave nastane, prijava koncentracije se mora podneti u veoma kratkom roku nakon potpisivanja transakcionih dokumenata, dok samo podnošenje prijave može da zahteva da se prikupe i predaju nadležnim telima za zaštitu konkurencije veoma obimne količine dokumenata i podataka.

Kada se planira određena transakcija, neophodno je posvetiti odgovarajuću pažnju pitanju tajminga. Takođe, postupak podnošenja prijave zahteva adekvatnu pripremu i vođenje, kako bi se ograničili i predupredili zahtevi za dostavljanje podataka koji mogu znatno usporiti postupak ispitivanja koncentracije. Konačno, nepoštovanje pravila o kontroli koncentracija može dovesti do visokih novčanih kazni, koje mogu dostići i više stotina hiljada evra.

Tako, profesionalno pravno savetovanje, kada se planiraju i strukturiraju transakcije koje se tiču Balkana, je važnije nego ikada ranije.

Nadležno telo za zaštitu konkurencije u Bosni i Hercegovini je trima stranama u zajedničkom ulaganju odredilo novčanu kaznu od preko 300.000 evra zbog zatvaranja transakcije za koju nije podneta prijava ni izdato odobrenje.

¹ Sa izuzetkom Makedonije, gde ne postoji rok, već koncentracija mora biti prijavljena (i odobrena) pre sprovođenja.